

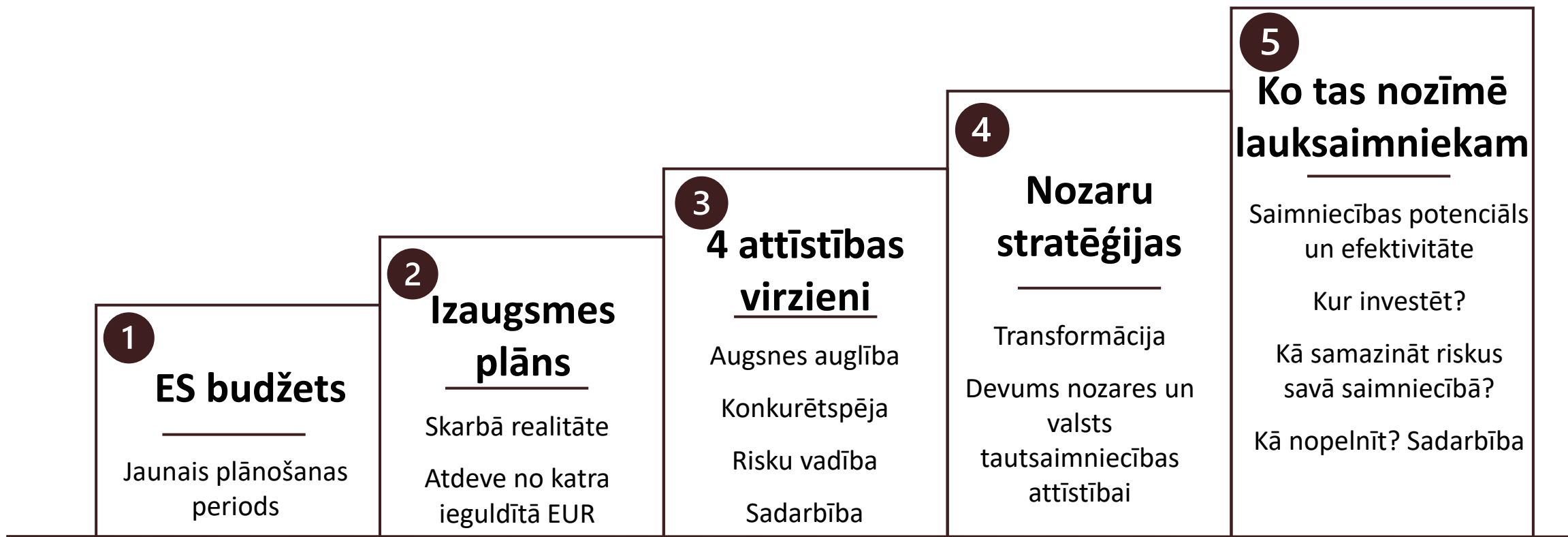
Zemkopības ministrija

Lauksaimnieka ceļa karte – ar ko rēķināties izaugsmes plāna kontekstā un ko vēsta izstrādātās nozaru stratēģijas

Dace Freimane,
ZM Tirgus kopējās organizācijas nodaļas vadītāja

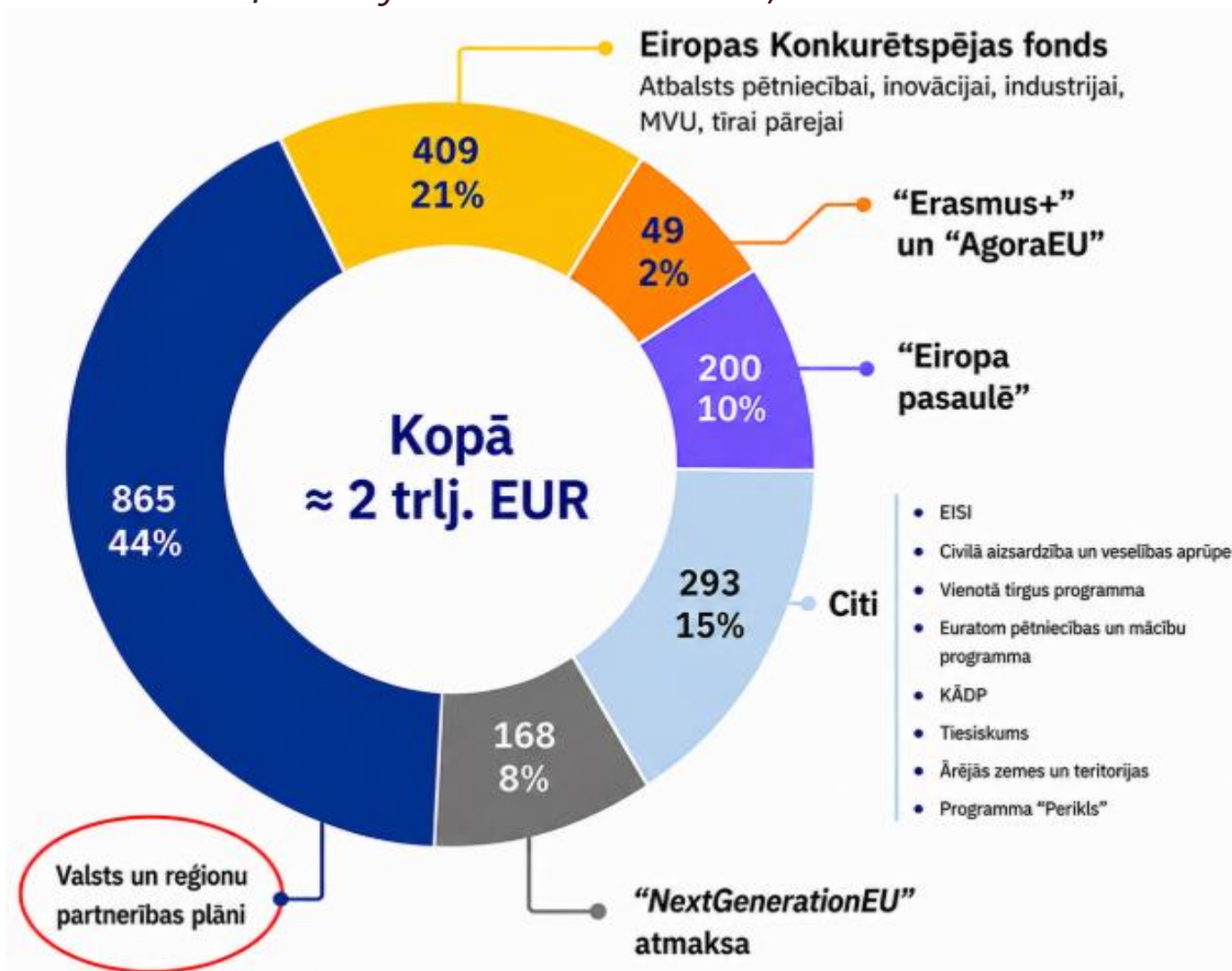
Vēstījuma ceļš

Nevis vienkārši ražot vairāk, bet kļūt spējīgākiem nopelnīt vairāk no katra ieguldītā resursa

Esam pārmaiņu priekšā – 2028. gadā jauns ES budžeta plānošanas periods (MFF 2028.-2034. gadam)

ES finansējuma struktūras maiņa

Būtiska struktūras maiņa:

Tikai 4 pīlāri.
Veco kohēzijas un lauksaimniecības fondu sadrumstalotība tiek likvidēta.

Vienots nacionālais plāns:

Kohēzijas un KLP finansējums tiek apvienots vienā valsts plānā (1. pīlārs).

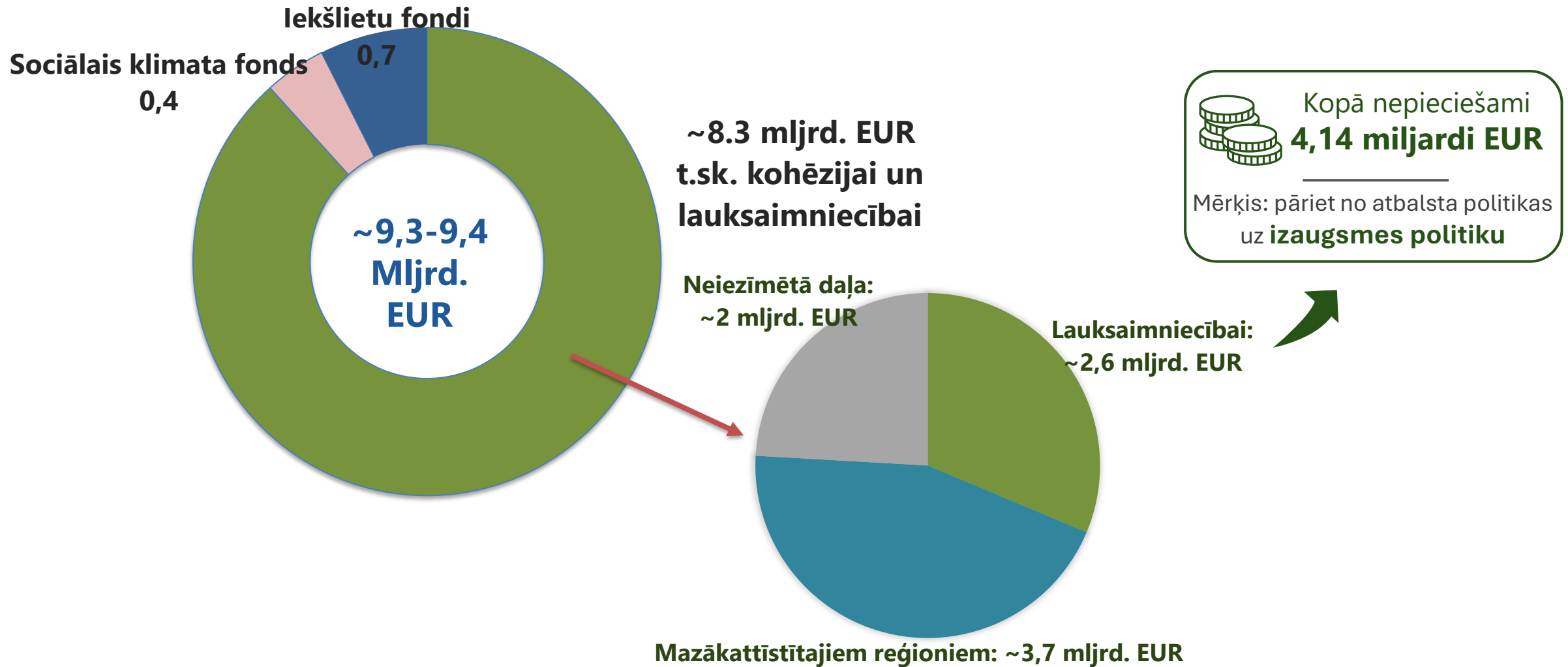

Ko tas nozīmē nozarei?

Konkurence par finansējumu būs daudz asāka. **Lauksaimniecībai jāpierāda sava ekonomiskā atdeve** pret citām nozarēm.

Eiropas Komisijas piedāvājums Latvijai – lauksaimniecībai iezīmēti 2,6 miljardi EUR

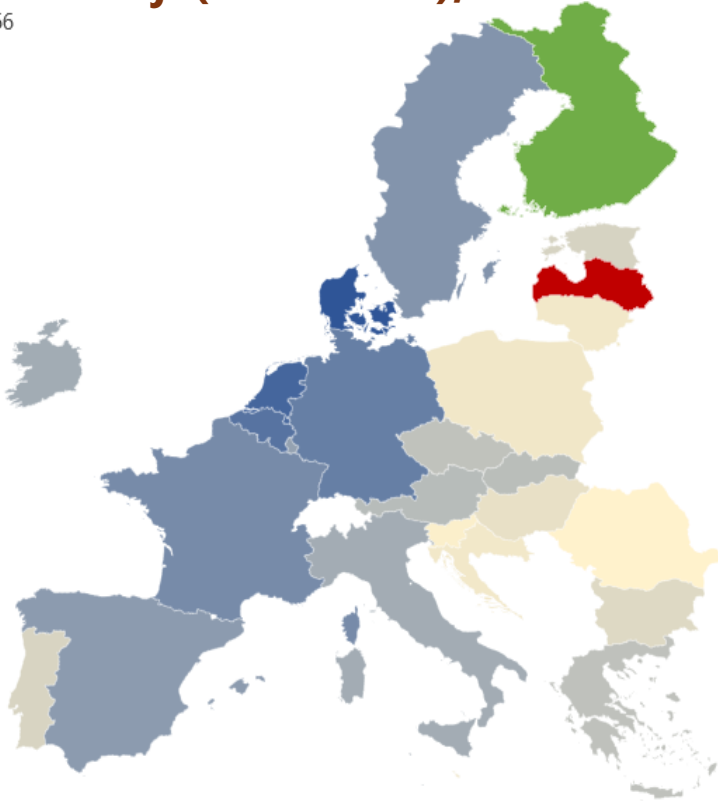
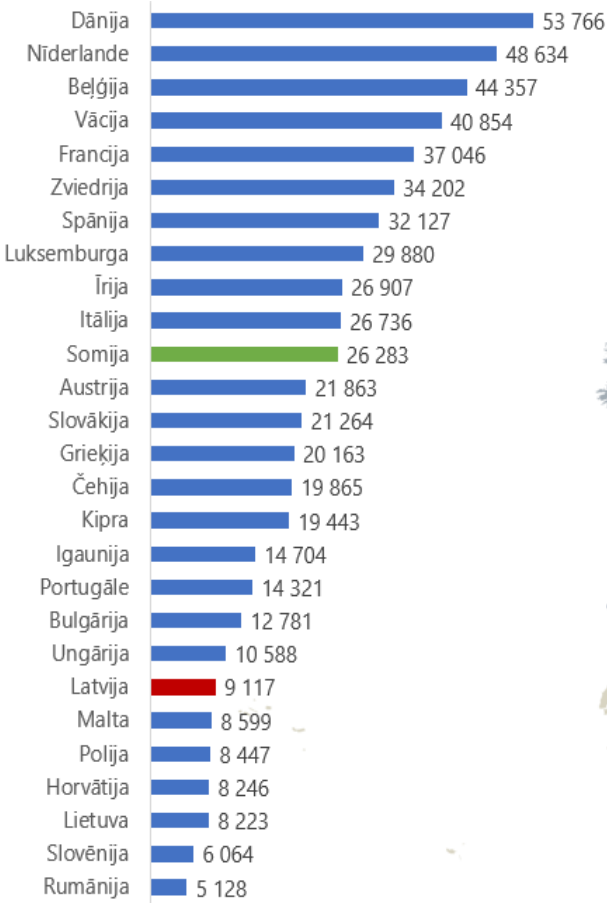
1.pīlārs – Valsts un reģionālie plāni

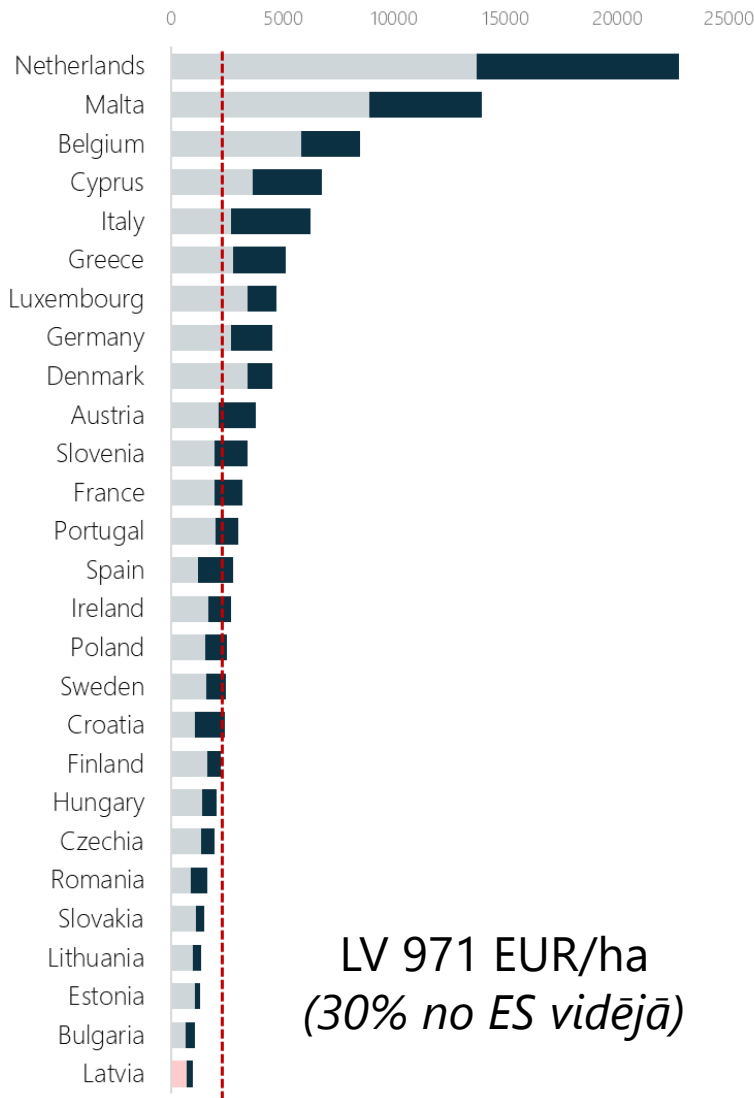
Skarbā realitāte pieprasa rīcību

Daudzos rādītājos Latvija būtiski atpaliek no ES vidējā rādītāja

Produktivitāte uz 1 nodarbināto lauksaimniecībā par 52% zemāka nekā ES vidēji (2020-2024), EUR

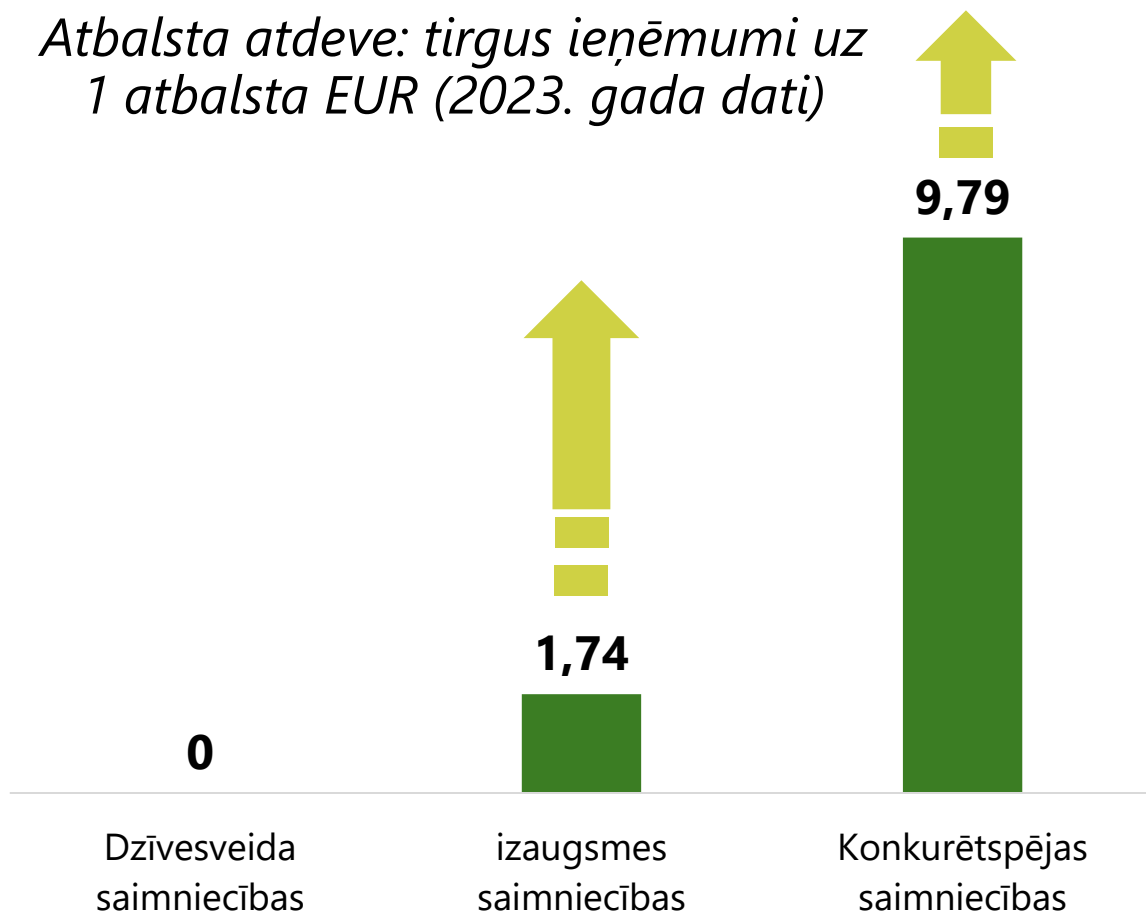
Vidējā statistiskā izlaide (EUR/ha)

LV 971 EUR/ha
(30% no ES vidējā)

Ne katrs atbalsta eiro šodien rada vienādu atdevi

Atbalsta atdeve: tirgus ieņēmumi uz 1 atbalsta EUR (2023. gada dati)

!!! Celt atbalsta atdevi no vidēji 4 EUR uz vidēji 10 EUR

27 tūkst.

Dzīvesveida saimniecības – nerada ieņēmumus, uztur laiku ainavu; 9% LIZ

18,5 tūkst.

Izaugsmes saimniecības – attīstības potenciāls, bet vāja tirgus orientācija; 43% LIZ, 16% no visiem tirgus ieņēmumiem

5,2 tūkst.

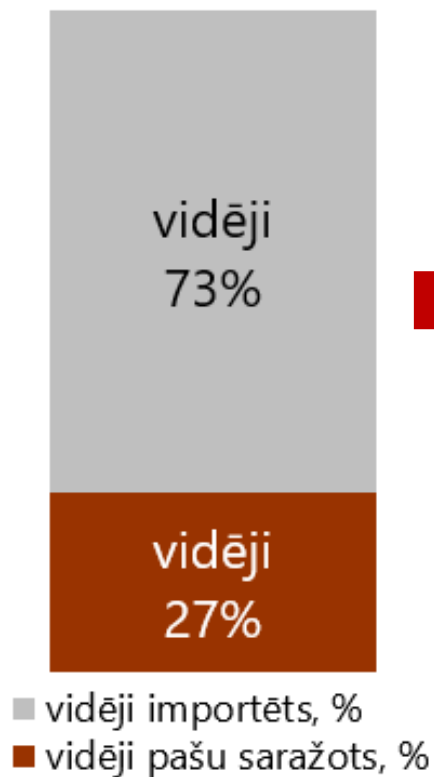
Konkurētspējas saimniecības – 47% LIZ, 84% no visiem tirgus ieņēmumiem

Patēriņā dominē imports – nepieciešams ATGŪT vietējo tirgu

73% pārtikas, ko ēdam, ir importēta.

Mēs eksportējam izejvielas (graudus, pienu, teļus), radot pievienoto vērtību un ieņēmumus citas valsts ekonomikai.

Patēriņa struktūra

Liela atkarība no importa padara mūsu ražotājus un pārtikas tirgu neaizsargātus

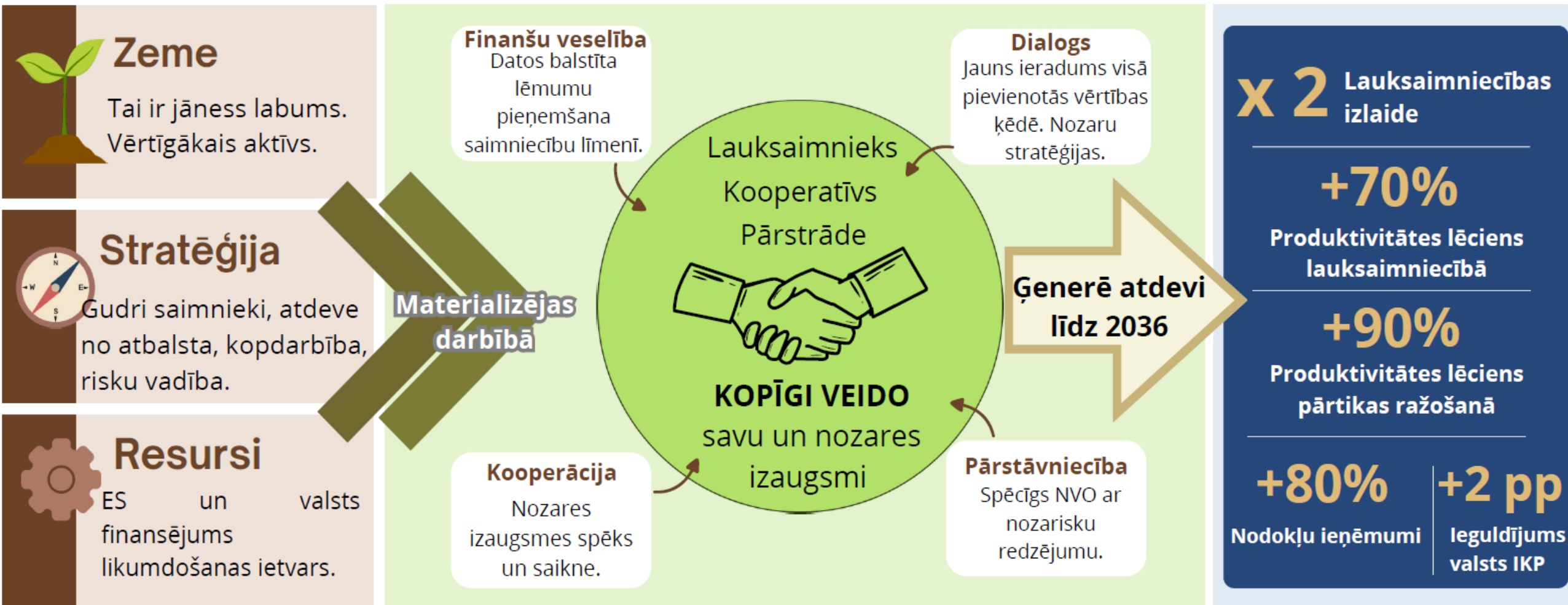
Krīžu situācijās imports var būt ierobežots, dārgs vai nepieejams.

Kā nodrošināsim sevi?

- *Piegādes ķēdes pārtraukumi*
- *Cenu kāpums*
- *Transporta ierobežojumi*
- *Preču trūkums veikalos*

Ar pieejamo finansējumu panākt sektora izaugsmi - katrs hektārs un lēmums tiek pārvērsts devumā Latvijas tautsaimniecībā

Luksaimniecības izaugsmes plāns 2026 - 2036

VĒSTURISKS SOLIS. Nozares PIRMO REIZI pašas izstrādā savas attīstības stratēģiju

No resursu efektivitātes līdz tirgum – 4 virzieni konkurētspējīgai un noturīgai lauksaimniecībai

AUGSNES AUGLĪBA

Kā **nozares DNS**,
biznesa **pamata
atbildība** nākošām
paaudzēm un
nepieciešams
palielināt zemes
apsaimniekošanas
efektivitāti

KONKURĒTSPĒJA

**Trīs saimniecību
grupas** un to
attīstības virzienam
mērķēta politika.
Datu nozīme
attīstības lēmumu
pieņemšanā,
stiprinot
saimniecības
"finanšu veselību"

TIRGUS PIEEJAMĪBA

Sadarbība kopējā
pievienotās vērtības
ķēdē. Savas nozares
jēgpilnu **stratēģiju**
izstrāde un
īstenošana.
Uzņēmumu
attīstības mērķu
pieskaņošanai tai

RISKU VADĪBA

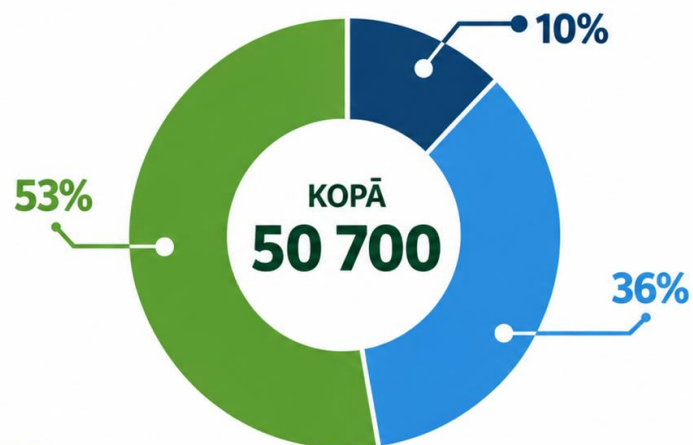
Kopējas
līdzsvarotas
atbildības
stiprināšana un
paplašināts,
nozarēm
piemērots risku
instrumentu
klāsts

Vidzemē 24% no Latvijas kopējām izaugsmes un konkurētspējas saimniecībām

LATVIJA

Tiešo maksājumu saņēmēji

Dzīvesveida
27 000

Uztur zemi un ainavu

Hektāri

159 000

Izaugsmes
18 500

ieņēmumi < 850 EUR/ha
vai ir potenciāls

766 000

Konkurētspējas
5 200

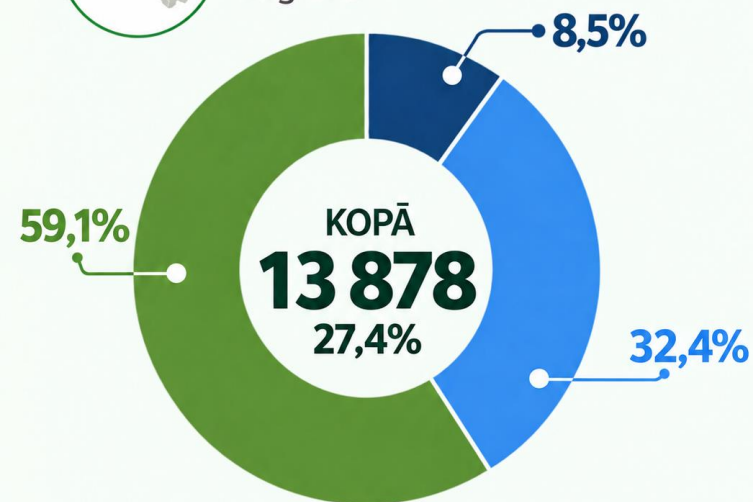
ieņēmumi
> 850 EUR/ha

836 000

VIDZEME

Reģions

Dzīvesveida
8 200

Hektāri

51 100

Izaugsmes
4 501

226 000

Konkurētspējas
1 177

180 300

Vidzemē konkurētspējīgo saimniecību īpatsvars visaugstākais piena lopkopībā (38%)

Nozare		Kopā	Dzīvesveida	Izaugsmes	Konkurētspējas
Saimniecību sadalījums pa grupām, Vidzeme %					
	Ilggadīgie zālāji	6 528	97,0% 2,5% 0,5%		
	Graudi, Rapsis	2 165	31%	54%	15%
	Piena liellopi	1 365	6%	56%	38%
	Gaļas liellopi	1 240	7%	90%	4%
	Cita lauks.	863	44%	49%	7%
	Dārzeņi	542	50%	39%	11%
	Ilggadīgie stādījumi	671	33%	51%	16%
	Aitas un kazas	355	23%	73%	5%
	Mājputni	89	51%	37%	12%
	Cūkas	21	10%	71%	19%
	Jauno lauksaimnieku atbalsta saņēmēji	490	37%	52%	11%
	Bioloģiskās saimniecības	1 527	6%	83%	11%

Avots: Lauku atbalsta dienests, 2023

Augsnes dati → mērķtiecīga rīcība → labāks rezultāts

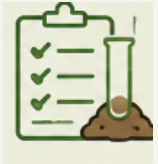
Augsne ir svarīgākais lauksaimniecības ražošanas pamatresurss

MĒRĶIS:

Visaptveroši augsnes dati
– datos balstīti lēmumi
katrā saimniecībā

1 ZINI SAVU AUGSNI

Saimniecībai ir pieejami aktuāli augšņu analīžu dati

- ✓ organiskās vielas saturs
- ✓ augsnes reakcija – pH
- ✓ augiem izmantojamais fosfors – P_2O_5
- ✓ augiem izmantojamais kālijs – K_2O

37,7%

lauku saimniecībām ir pietiekami dati lēmumu pieņemšanai

2 RĪKOJIES

Saņem ieteikumus un veic augsnes uzlabošanas pasākumus

- ✓ **Konsultācijas** - augšņu rādītāji, ieteicamās rīcības
- ✓ **Apmācības** - augšņu ielabošana, efektīvākās izmantošanas iespējas
- ✓ **Demonstrējumi** - augšņu ielabošanas risinājumi, rezultāti

41,9%

LIZ augšņu ir skābas, nepieciešama pamatkaļķošana

3 REDZI REZULTĀTU

Atkārtoti dati parāda izmaiņas – augsnes potenciāls tiek izmantots pilnvērtīgāk

ATBALSTA SASAISTE

Platību atbalsta maksājumi **saistīti ar ieguldījumu** augsnes uzturēšanas un uzlabošanas jautājumos

Ceļš uz dzīvotspējīgām saimniecībām un lielāku pievienoto vērtību Latvijai

1 Aktīvi lauksaimnieki

- Stingrāki aktīvā lauksaimnieka kritēriji - minimālais ieņēmumu sliekšnis uz hektāru
- Dzīvesveida saimniecības atbalstāmas, izmantojot vides un klimata mērķiem paredzētos atbalsta instrumentus

2 Gudras investīcijas

- Investīciju atbalsta kritērijos izmantojami rādītāji, kas raksturo saimniecības spēju ieguldīt, segt saistības un atpelnīt investīcijas

3 Konsultatīvais atbalsts

- Konsultatīvs atbalsts ar atbalsta kuponiem, konsultāciju pakalpojumiem vai inkubāciju
- Atbalsts zināšanu un prasmju attīstībai agroķīmijā, finansēs, uzņēmējdarbībā

4 Dati, kas palīdz augt

- Saimniecību etalonu (*benchmark*) sistēma
- Salīdzinām savus rezultātus ar citiem, identificējam izaugsmes iespējas
- Datus, izmantojam atbalsta kritēriju izvērtēšanai

MĒRĶIS

Atbalsts tiem, kas aktīvi saimnieko

Atbalstām ieguldījumus, kas palielina produktivitāti, efektivitāti un saimniecību konkurētspēju

Pārdomāti, zināšanās balstīti lēmumi

Lēmumus balstām datos, katru gadu labāki rezultāti

Lauksaimnieka ceļš – no atbalsta saņēmēja līdz konkurētspējīgai saimniecībai

2

Vai saimniecības rīcībā ir finanšu dati pamatotus lēmumu pieņemšanai-divkāršais ieraksts ar uzrādītu nolietojumu

NĒ

Turpinu saimniekot kā līdz šim, nepretendēju uz konsultatīvo atbalstu vai investīciju atbalstu

Gribu sākt uzkrāt datus divkāršā ieraksta sistēmā

JĀ

Izvērtējam saimniecības finanšu rādītājus

Nespēju pelnīt, rādītāji vāji

Spēju pelnīt, rādītāji labi

3

PALĪDZĪBA ATTĪSTĪTIES
KONSULTATĪVS ATBALSTS

Vienreizēja **konsultācija** par saimniecības finanšu rādītājiem

Inkubācijas atbalsts pelnošas saimniecības attīstības plānam (ar ekspertu komandu)

FINANSĒJUMS
SAIMNIECĪBAS
ATTĪSTĪBAI, INVESTĪCIJĀM

Datos balstītas investīcijas konkurētspējas kāpināšanai

4

SALĪDZINOŠO DATU SISTĒMA – ATBALSTA KRITĒRIJU IZVĒRTĒŠANAI & SAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS LĒMUMU PIEŅEMŠANAI

1. Efektivitātes rādītāji

- Lauksaimnieciskās darbības ieņēmumi / ha
- Atbalsts/ Lauksaimnieciskās darbības ieņēmumi
- Dzīvnieku vienības/ ha
- Lauksaimnieciskās darbības ieņēmumi/ Standarta izlaide, u.c.

2. Finanšu rādītāji

- Bruto rentabilitāte
- **EBITDA (SPĒJA PELNĪT)**
- **Kopējās saistības/EBITDA**
- Likviditāte
- Kopējās saistības/pašu kapitāls, u.c.

3. Augsnes rādītāji

- Organiskās vielas saturs
- Augsnes reakcija – pH
- Augiem izmantojamais fosfors – P_2O_5
- Augiem izmantojamais kālijs – K_2O

Kopējas līdzsvarotas atbildības stiprināšana un paplašināts, nozarēm piemērots riska pārvaldības rīku klāsts

LAUKSAIMNIEKS RĪKOJAS

Iegulda risku mazināšanā

PROFILAKSE

Sertificēta sēkla, augsnes analīze, meliorācija, augu aizsardzība

PREVENCIJA

Pretsalnu tehnoloģijas, krusas tīkli, biodrošība

APDROŠINĀŠANA

Aizsardzība pret nekontrolējamiem riskiem

VALSTS STIMULĒ

Atbalsts kā motivācija atbildīgai rīcībai

AUGSTĀKS ATBALSTS

Ekoshēmas un maksājumi par risku pārvaldību

KRĪZES ATBALSTS

Tikai lieliem zaudējumiem (piem. >30%)

BONUSS KRĪZES GADĪJUMĀ

Lielākas kompensācijas tiem, kas preventējuši

Ko gatavas darīt nozares savu stratēģiju ietvarā?

Augstākas pievienotās vērtības radīšana Latvijā - spēcīgas nozares

RAŽOŠANA

- Augsnes auglība
- Modernizācija un tehnoloģijas
- Resursu efektivitāte
- Ģenētikas un ciltsdarba uzlabošana
- Biodrošība un dzīvnieku veselība
- Profesionālās zināšanas

**lielāka
produktivitāte**

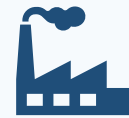

SADARBĪBA

- Kooperācijas stiprināšana
- Kopīgas pirmapstrādes un uzglabāšanas jaudas
- Vertikāla sadarbība ar pārstrādi
- Vienoti kvalitātes standarti

**spēcīgākas
vērtības ķēdes**

PĀRSTRĀDE

- Pārstrādes jaudu palielināšana
- Vietējo izejvielu izmantošana
- Jauni augstas pievienotās vērtības produkti
- Investīcijas infrastruktūrā

**lielāka vērtība
paliek Latvijā**

TIRGUS

- Vietējās produkcijas patēriņa veicināšana
- Publiskais iepirkums
- Tirgus aktivitātes
- Eksporta tirgus attīstība

**lielāks un
stabilāks noiets**

Ko Izaugsmes plāns nozīmē lauksaimniekiem?

**Izaugsme nav viens lēmums
Tā ir virkne savstarpēji saistītu izvēļu**

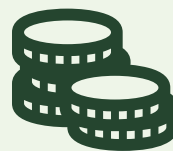
Vai es pelnu vai zaudēju?

- Aktīvais lauksaimnieks
- Saimniecības finanšu dati
- Augsne, resursi
- Produktivitāte
- Pašizmaksa

Kur man ir lielākā efektivitātes rezerve?

- Tehnoloģijas
- Zināšanas
- Kvalitāte
- Ilgtspēja

Kur / vai ir vērts investēt?

- Mērķis un sagaidāmais rezultāts
- Atdeve no ieguldītā €
- Alternatīvas investīcijai
- Spēja finansēt un atpelnīt

Kā samazināt riskus?

- Prevencija
- Biodrošība
- Apdrošināšana

Kā nopelnīt vairāk no saražotā?

- Apjoms
- Kvalitāte
- Sadarbība
- Pārstrāde
- Tirgus

Mūsu produkti mūsu patēriņā – lielāks devums Latvijai

1. RAŽOŠANA

Latvijas lauksaimnieki strādā **efektīvāk** un **produktīvāk**

Lauksaimniecības izlaide
971 → 2256 EUR/ha
(x2)

Lielāka produktivitāte
18,6 → 31,6 tūkst.
EUR/nod. **(+70%)**

2. PĀRSTRĀDE

**Augstākas
pievienotās vērtības**
radīšana Latvijā

Lielāka produktivitāte
34,1 → 65,1 tūkst.
EUR/nod. **(+90%)**

3. VIETĒJAIS TIRGUS

Latvijas produkti
mūsu veikalos un **uz
galda**

Lielāks vietējais patēriņš –
nauda paliek Latvijas
ekonomikā
**27 % → vismaz
80%**

4. VAIRĀK PIENESUMA LATVIJAI

Stipri **reģioni**, darba
vietas, lielāki **nodokļu**
ieņēmumi

Nozaru kopējā PV
1 → 1,8 mljrd. EUR

Lielāki nodokļu ieņēmumi
251 → 453 milj. EUR
(+80%)

5. REZULTĀTS

Lauksaimniecības un
pārtikas nozaru
izaugsme dod **būtisku
devumu valsts
ekonomikai**

IKP
pieaugums
+2 pp

LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBA

SPĒKS RĪTDIENAS IZAUGSMEI

Zemkopības ministrija

IZMANTO SAVU POTENCIĀLU!

ZEME

TEHNOLOĢIJAS

KAPITĀLS

UZZINI VAIRĀK

